

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usoru prin assemnatiunile postei statului, adrestate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 11.

Sibiu, 7/19 Februaru 1879.

Anulu II.

Transilvani'a.

Sibiu. Dilele câte au trecut dela 12/24 Ianuariu până astadi in 6/18 Februaru, au fostu ilustrate de radiele unei demăneti, pe care natiunea o asteptă cu doru mai alesu de diece ani încóce. Nu aci e loculu și nu acumu e timpul a se face istoriculu acestoru dile memorabili. Ceea ce potemu face astadi este, ca se anuntiamu lectoriloru esteri in câteva cuvente, extraordinari'a solemnitate și nespus'a bucuria, cu care a fostu intempinat Escel. Sa dn. Archiepiscopu și Mitropolitu Mironu Romanulu impreuna cu deputatiile consistoriali rev. sa domnulu Archimandritu și vicariu mitropolitanu Nicolae Popea și onor. domnu advocatu și deputatu dietale Parteniu Cosm'a de către poplatiunea romana, in parte chiaru și de către cea sasesca la întórcerea dela Vien'a.

— Program'a festivitatii de primire a deputatiunei esmise la Préinaltulu Locu in afaceri scolare, nationale romane a fostu: 1. In 6/18 curg., cá in diu'a sossirei deputatiunei, la 8 óre demin'eti'a, banderulu și toti participantii se voru afă la gara, unde sossindu trenulu, Escelenti'a Sa Par. Archiepiscopu și Mitropolitu Mironu Romanulu cu deputatiunea, voru fi bineventati prin parintele protopresbiteru I. Hanni'a.

2. Dela gara, Escelenti'a Sa cu deputatiunea, va fi condusu la resiedintia, via: Strad'a Gusteritiei, Piat'a mica, Piat'a mare, Strad'a Cisanadiei și Poplacei.

3. La 11 óre toti participantii se voru aduná la cas'a clerului, Strad'a Cisanadiei Nr. 7, de unde in ordine voru merge la resiedintia și prin domnulu G. Baritiu se va salutá și bineventá Escelenti'a Sa P. Archiepiscopu și Mitropolitu Mironu Romanulu. De aici reintórcundu, voru bineventá in corpore pre deputati dd. Archimandritu Popea și Partheniu Cosm'a in locuintele proprii.

4. Sér'a conductu cu tortie. Punctu 7 óre conductulu va porni din cas'a clerului, Strad'a Cisanadiei Nr. 7, preste Piat'a mare, Strad'a Macelariloru și se va postá in faci'a resiedintiei archiepiscopesci, unde domnulu Iosifu Hodosiu, prin cuventu va dá espresiune festivitatii; se va dá apoi espresiune de recunoscintia domnului Archimandritu Popea, de unde conductulu va procede pe Strad'a Poplacei la cartirulu domnului deputatu Cosm'a, spre a i-si esprimá asemenea recunoscintia.

De aici întórcundu in piati'a Casarmei, se voru depune tortiele spre ardere.

Sibiu, 4/16 Febr. 1879.

Comitetulu de primire.

Acésta programa s'a executatu cu profusiune și cu insufletire, carei asemenea fórte raru s'au mai vediutu in acésta cetate vechia, care ea insasi este una istoria. Dupa ajungerea trenulu in gara, pe tóta distanti'a de alungu stradei Elisabeta (Gusteritiei) pana in piati'a mica, se inbuldiá omu de omu; apoi pleca una colóna de trasuri, éra alaturea cete de calareti cu stindarde, in numeru câtu se potu forma doue escadrón frumóse; ovatiuni preste totu cu strigari „se traiésca,” acompaniate pe alocurea cu „Hoch!” Pe la 11 1/2 óre deputatiunea compusa din câteva sute de persóne implu nu numai salele si coridórele palatului archiepiscopescu, ci și curtea întrega, in câtu mai pe urma Escelenti'a Sa mitropolitulu, de si ostenitu fórte prin caletori'a de di si nópte întrega, se vediu indemnatu a esi spre a dá bine-cuventarea sa la multimea adunata. In câtu pentru serenada, la care ardeau vre-o 700 de tortie (facle), merita a se insemná, cá acelea era portate nu numai prin ómeni de tóta etatea, dara cá din multimea mare dintre locuitorii comunelor rurali vecine remasera inadinsu acilea unu numeru considerabile spre a participa la serenada; se mai adaosera si vreo 80 insi din societatea sodaliloru germano-sasi, carii isi descoperisera la comitetulu romanescu ad hoc dorinti'a de a se alaturá si densii cu tortie la conductu, pe temeiulu colegialitatii loru cu sodalii romani, ceea ce li se si acorda cu tóta bun'a vointia. De vomu dice, cá la acea serenada se afă preste diece mii de ómeni pe strada si in piati'a cea mare, nu am exageratu nimicu. Ar fi mai greu de datu unu respunsu la întrebarea, cá de unde au resaritu in acea di atáta multime de poporu, pe care'lu cunosceai bine de pre portu, cá nu era venitu numai din comunele vecine, cá-ci vedeai destule porturi de pe Ternava și Murasiu, din distanti'a de câte 5—6 poste. De vreo comanda n'a potutu fi vorb'a, cá-ci nu noi dispunemu de subprefecti și de gendarmi. De altumentrea, cu respunsu la întrebări de acestea remanu datori aceia, carii de 5—6 ani încóce strigá in gur'a mare, cá „poporulu” s'ar fi desbinatu de inteligenti'a sa. Nici-odata desmintire asia cathgorica

nu a datu poporulu nostru celoru ce se inbia de tutori ai lui, cá in dio'a de 6/18 Februaru 1879. Poporulu scie de cine se retrage, de ai sei binevoitori nici-odata.

Intr'aceea solemnitatea acestei dile nu e descrisa aci dupa cum merita; va veni alta pena, care se va ocupa inadinsu numai de acésta.

In câtu pentru cuventarile tinute la gara, in residentia, la domnulu archimandritu și vicariu Nic. Popea și la dn. deputatu Parteniu Cosma, apoi sér'a in publicu, potemu dice cu cugetu consolatu, cá tóte luate la unu locu, ar forma una adevérata programa.

— Lumea pe din afara ne mai întreba cu destula inpatientia, cá se le spunemu, ce scimu despre primirea de către poporatiune a celoru-lalti archipastori, dupa întórcerea dela Vien'a și Buda-pesta. Pána la inchiarea acestui Nr. scimu numai dela Blasiu, cá Escel. Sa domnulu archiepiscopu și mitropolitu Ioanu Vancea, avendu cause ardietórie de a'si acelerá caletori'a, nu a potutu astepta nici pe sufraganulu seu dn. episcopu Mihailu Pavelu dela Gherla, carele din intemplanare se afă in alta caletoria, ci plecandu in Febr. cu episcopulu Victoru Michali dela Lugosiu, fóra a se oprí la B.-Pesta, au mersu dreptu la Vien'a, și numai dupa cele doue audientie avute la monarhu, la reintórcere dete facia si cu unii din domni ministrii. La Blasiu a sositu Escel. Sa in 1/13 Februaru. Primirea fu, pre câtu se póte in orasielu asia micu precumu este Blasiulu, din cele mai calduróse. Reverenti'a Sa domnulu canonicu prepositu Timoteu Cipariu, carele precum se scie, din caus'a betranetiloru și a debilitatiei, nu prea ese din casa, asta-data inbarbatatu de immens'a inportantia și sanctitate a causei, punendu-se in fruntea tuturoru, cumu ai dice, a Blasiulu întregu, tinu si cuventarea festiva. Escel. Sa mitropolitulu se parea ca asta-data este fórte indestulatu cu succesele sublimei sale missiuni. Acésta se se întieléga despre Vien'a.

Dela Caransebesiu și Aradu avemu numai sciri rapsodice despre intempinarea episcopiloru cu parada cá nici-odata.

— Dumineca, in 16 Febr. Sibiulu vediu inca si alta festivitate mare și serenada cu sute de tortie, data in onórea ilustrulu domnu Fridericu Wächter, prefectu alu comitatului și comite alu

Foisiór'a „Observatoriului“.

Femeiele.

De Juliu Pederzani.

Traducere de: I. G. Baritiu.

I. Istóri'a.

„Ve fi supusa barbatului si elu va domni preste tine.“

I. Moise 3.

Unu semnu caracteristicu alu civilizatiunei si alu culturai unu poporu este: positiunea sociale a femeiei.

Acea natiune va fi mare si civilizata, in care barbatulu mai tare va renuntá din nobilele motivu alu umanitatii, la puterea si forti'a sa, in favórea celei mai slabe, inse si mai nedispensabile parti a omenimei.

In acelasu gradu in care onoreza si redica unu poporu femeiele sale, cresce si marimea si cultur'a sa.

De cade acelu seculu onorificu „care ni a datu o mama“ in pulberea desonórei si a despretiului, apoi impreuna cu elu piere si puterea morale si civilizatiunea unei rase.

Déra in spiritu se strabatemu la estremele regiuni ale pamentului orientale, in acea tíera mare, ce avea déjà o civilizatiune, mai inainte de ce Europ'a va primi o civilizatiune.

Se cautamu la Chin'a.

Inainte de secolu, organizatiunea politica si sociale era baseata pe familia. Si dupa doctrinele unu Laot-tse si Confutse, nu esista o crima mai mare, cá desonórea unei femei.

In cartea Inki-ao, care pentru poporu era totu-asia de santa, ca-si o tabla a legei pentru unu Israelitu si venerata ca o dogma papale pentru catoliculu romanu, femeiele se numiau „poporulu ceriului;“ fericirea generale, fidelitatea sublime, frumseti'a dorita, care posedu in sine insusi ornamentulu seu.“

Pana candu Chin'a 'sistimá femeiele, cá socii si

le adorá ca mame si sorginte a familiei, era si remase imperiulu luminei.

Imperiulu din care se reversa valurile dreptului si ale ratiunei preste totu pamentulu.

Intr'una din dile Chinesulu 'si alungá soci'a dela caminu, o numí sclava si 'i rapi copilulu pre care 'lu nascuse.

Deodata cu femeia decadiu si civilizatiunea marelui imperiu si astadi escita orórea Europei prin omorirea permisa a copiloru.

Femeia in Chin'a nu are nici o valóre, mai pucina cá unu animale domesticu.

Déca se nasce unu pruncu si este de seculu barbatescu, este culcatu in patu, infasiatu in lintiulu si jucari'a lui sunt margele.

Déca prunculu este de seculu femininu, este aruncatu pe pamentulu golu, acoperitu cu frundie si 'i este permis a se jucá cu bucati de caramida. De este famili'a seraca, apoi tat'a alérga cu pasi rapedi si arunca abia nascut'a copila in riu.

Femeia China nu invétia nici a citi nici a scrie. Legea 'i o întredice. Ea nu este tramisa la scóla.

Obiceiulu, care desfiguréza picidórele femeiloru, nu are de scopu frumuseti'a unu picioru câtu se póte de micu, ci voiesce se le faca sermaneloru ambletulu ne-sibile si le incatenéza astufeliu de casa. Desfigurarea picidóreloru este in Chin'a semnu sclaviei.

Candu petiesce unu barbatu o copila, apoi respunsulu ceremonialu pre care 'lu da parintele copilei este: „Fiic'a mea este lipsita de spiritu si imbecile. Cu veneratiune primescu onórea, cá se'i fia permis a fi sclav'a ta.“

Barbatulu 'i este permis se'si bata pre soci'a sa, se o lase se móra de fóme si in provinci'a Tsche-cing se o asasineze, déca nu'i mai place.

Din aceste brutalitati resulta doue rele câtu se póte mai tragice. Sinuciderea si superstitiunea. Intre aceste fiintie sermane, ce se numescu femeie, circuléza o traditiune ce afla o credintia deplina si nestramutabile: Femeia care refusa orice nutrimentu si móre, se scámbla indatu dupa mórtu in barbatu. Cele mai multe

femeie Chinesu isi alegu de buna voia mórtu prin fóme nutritu firm'a sperantia, ca se voru metamorfosá in barbati, pentru-cá dupa aceea se'si resbune asupr'a barbatiloru — tiraniloru loru.

In vechi'a Indi'a, care se numesce aurora lumei, femeia se bucurá de o nobletia neasemanata, de o adoratiune, ce nu au fostu întrecuta inca la nici-unu poporu. Cumperarea unei femeie érá o crima, care conformu legei lui Manu era espiata prin cele mai severe pedepse. „Mam'a, dice legea acésta, valoréza mai multu, cá o miie de tati,“ fiindu-ca ea este cas'a. „Se nu bati pre femeia ta, nici chiaru cu o flóre, chiaru si déca ar avé o suta de gresiele.“

Si Indianulu de mai tardiu!

Nu este numai Domnulu sociei sale, déra si judecatoriulu ei. Ironia amara! Este cunoscutu, ce insemnéza tribunalulu unu tiranu.

Femeia in Indi'a este unu lucru, averea barbatului ei ca si ghióc'a, tarcia si spad'a sa.

Déca móre elu, trebuie arse tóte impreuna cu elu totu ce au iubit si cu ce s'au servitu in vietia.

In Hindostanu tat'a sugruma — si acesta este unu actu religiosu — cu propriele sale mani pre fic'a sa la gróp'a ginereului seu.

Unu caletoriu englesu a întrebatu o femeia, se'i arete unu drumu órecare. Si ce respunsu i-a datu? Respunsulu sclaviei si alu umilirei sale. „Eu nu cunoscu niciunu drumu, fiindu-ca sum — o femeia.“

Persi'a anticitatii ordoná fiului prin Zenda-Vesta, a numi pe mam'a sa „regin'a mea.“ In presentia ei nu 'i era niciodata permis se siédia.

Zenda-Vesta saluta in femeia „angerulu legii.“ La actulu de cununia barbatulu trebuie se dica: „Me inchinu si adoru sacrulu teu sufletu, o fiica, pre care voiescu se o iéu de socia.“

Persianulu unoru secolu mai intardiati sbóra pe fugariulu seu preste nemarginitul siesu, in timpu ce femeia lui trebuie se alerge fóra suflare si de abia respirandu langa elu. Elu mai incarca inca pe delicatii ei umeri o povara grea, pentru de a 'si crutia — calulu.

natiunei sasesci. Acea onóre i s'a facutu la oca-siunea decorarei sale cu crucea de cavaleru a S. Stefanu, castigata dela Mai. Sa imperatulu si regele pentru merite patriotice. —

— Deputatiunea romana, care s'au prezentatu Mai. Sale in cauza introducerei limbii magiare in scólele populare, a fostu compusa din Esc. Sa I. P. S. arhiepiscopu si metropolitu Mironu Romanulu, P. S. Sa episcopulu Caransebesiulu Ioanu Popasu, P. S. Sa episcopulu Aradului Ioanu Metianu, P. C. Sa vicariulu archidieceasanu Nicolau Popea, domnulu Traianu Doda generalu, dl. I. Tieranu protopresbiteru, dl. Nicolau Andreeviciu protopresb., dl. Parteniu Cosma advocatu, C. Radulescu advocatu, A. Popoviciu advocatu, N. Strevoiu, advocatu, P. Rotariu, advocatu.

Protestulu

Constoriului diecesanu dela Blasiu inaintatu la imperatulu Ferdinandu I prin episcopulu Ioanu Lemeni in 15 Februaru a. 1842 contra legeri de magiarisarea scóleloru romanesci.

In Nr. precedente dn. Turturelu Codreanu a citatu unele passage din acelu protestu memorabile alu consistoriului din Blasiu, care inainte cu 37 de ani avuse unu succesu intocma precum ilu asteptase intrég'a natiune, fora nici-o diferentia confessionale. Unii amici ne reflectara alaltaeri, cá nu este de ajunsu numai cu acelea citate, ci se reproducemu actulu intregu, pentru-cá generatiunile presente se cunósca bine, care au fostu ratiunile, temeiurile betraniloru nostrii, candu s'au oppusu din respoteri la introducerea limbii magiare in scólele nóstre nationale. Acelu documentu inse este scrisu in limb'a latina destulu de elegante; apoi astadi, din generatiunile moderne cunoscu relative fórte pucinu acea limba, éra cei ce o cunoscu, ilu potu citi intregu in Istori'a romaniloru scrisa de A. Papiu Ilarianu, publicata in 1500 de ex. in Vien'a la C. Gerold et fiiu 1852 tom. I. pag. 243 pãna la 246 cu litere petit (mici, merunte, dese). Noi credemu, cá scopulu se ajunge, daca vomu scóte aci maipe scurtu argumentele aduse de cátra numitul consistoriu contra magiarisarei, la care se potu adaoge usioru cele dictate de impregiarile actuali.

Episcopulu dela Blasiu era in acelu anu la dieta in Clusiu, uniculu romanu intre vreo 312 membrii ai aceleia. Consistoriulu adressandu protestulu seu cátra episcopu ii dise:

„Illustrissime si Revendissime Dóme Episcope, Archiereu si Parinte noue prea gratosu! Acestu consistoriu aflã mai antaiu din foile publice, cá in diet'a tierei s'a proiectatu dilele acestea unu articlu de lege, in poterea carui ar fi se se introduca limb'a magiara cá diplomatica si universalã, nu numai in ale loru correspondentie reciproce, dara si in administratiunea dieceseloru si in instructiunea publica asia, in cátu numai cu natiunea sasésca se se faca exceptiune, permitendu-i-se a se folosí in afacerile sale interne de limb'a germana. Acea innovatiune, prin care s'aru calca cele mai sante drepturi naturali, a insuflatu acestui consistoriu temere fórte mare; de aceea isi tñe de datorintia stricta a veghiã asupra drepturiloru si privilegieloru (jura et privilegia) acestei diecese, cu a carei administratiune interna este in parte si densulu insarcinatu. Decí convinsu pe de plinu, cá totu acesta este si cugetulu Preas. Tale, isi implinesce numai oficiulu seu rogandu-Te prin acésta, cá se alergi cu suplica prea umilita la Mai. Sa Monarchulu si se'lu rogi cu totu adinsulu mai inainte de a se sancionã acea lege, ca pe acestu cleru greco-catholicu se'lu apere si mai departe in usulu

Sirianului i era permisu se'si ia numai o femeia. Femei'a era geniulu celu bunu alu tierei, siedé pe unu tronu in locuinti'a sa si pe sceprulu ci era o flóre de Lotos.

Acésta tíera sacra si curata a Siriei au fostu violate doue secole mai tardiu prin cultulu lui Astarte, „Columb'a din Ascalonu,“ Semiramis asasinã pre regele ei Niaus si alergã cu o miie de femei la turnulu din Babiloni'a.

Mandrele femei se asiédia inaintea portiloru si invita pre straini se intre. Liberulu Asiati, conducetoru caravanei, se teme de obscuritatea cetatiei. Ce putea avea unu efectu mai liniscitoru, ca gratosulu zimbetu alu femeiloru din porti. Ori-cine ar fi venit, din Oriente, din Occidente, fia de ori-ce rasa, unu negutiatoriu, unu Ismaelitu selbaticu, séu póte unu sclavu fugariu si ticalosu. Frumós'a femeia in ornata de regina primíã mic'a moneda de auru, ce i o aruncã in póla. Elu érá primitu. Cu intrarea sa 'si perdeã si suvenirile sale. Prin moned'a de auru, ce o daruise frumósei femeie zimbitorie, credea elu, ca a depusu in mic'a ei mana si trecutulu, patri'a, famili'a si pre Ddieulu seu.

Elu lucrã la edificarea ziduriloru patriei sale adoptive. Cetatea avea o periferia de 365 óre, zidurile aveau o inaltime de 200 urme si erau asia de late, incatu patru cara poteau merge comodu unulu pre langa altulu.

In cetatea acésta, care asemenea unei mame sub cretiele vestimenteloru sale, unia tóte popórale si rasele de colóre négra, galbena si alba, se nascú religiunea acelu amoru deositoriu, si impuru, care asemenea unui torente 'si vérsa valurile asupra Asiei, Africei si Europei. Idolulu érá Mylitt'a, pretesele ei femei din familiile cele mai inalte. Ele sperau a 'si cascigã prin „rusinea consacratã“ emanciparea de sub jugulu sclaviei.

(Va urmã.)

limbei sale nationale si in alu celei latinesci, atãtu in administratiunea interna a diecesei, cátu si intru inventatur'a tenerime si a poporului. La imperatulu din acea cauza trebuie se alergamu, pentru-cã de si acestu cleru pe temeiulu uniunei cu beseric'a Romei a fostu inarticulatu intre clerurile recepte (indigenate), si prin urmare ar avea se se bucuire de drepturi, totusi elu nici este reprezentatu in dieta prin membrii din sinulu seu (afara numai de episcopu), nici a fostu intrebatu si ascultat de cátra nimeni, daca i convene lui se renuntie la dreptulu de viatia, neinstrainabile si neprescriptibile (jus juri subsistentiae personalis suppar, inalienabile, inpraesciptibile), adeca la dreptulu de inportantia suprema de a se folosí de limb'a materna in afacerile proprii. Limb'a nóstra nationale nu are a face nimicu cu catholicismulu. Acestu cleru isi are si in beserica, in afacerile sale religióse limb'a sa nationale, consacratã prin usulu ei seculariu. Numai acestei limbi nationale avemu noi se multiamimu acestu gradu de cultura, de si modestu, la care amu ajunsu; numai cu ajutoriulu ei si alu limbii latine amu ajunsu in stare de a poté inaintã.

Acestu consistoriu prevede usioru, cá de se va substitui la noi limb'a magiara in loculu celei romanesci si alu celei latinesci, apoi ori-ce progressu va fi preste putintia, si noi venimu in periculu de a recadé in vechi'a barbaria, de care scaparamu abia cu fórte mare greutate si numai dupa-ce am scaturatu limb'a slavóna de pre cerbicile nóstre. Limb'a magiara este inca totu saraca si lipsita de carti bune; natiunea romanésca, din care ese clerulu nostru, nu o cunósce nicidecumu, afara numai de romanii locuitori intre secui, si nici cá o va cunósce vreodata. Preste acésta, cele doue elemente (romanii si magiarii) se urescu tare unulu pe altulu (duplicis hujus invicem infensi elementi)

De altumentrea Consistoriulu acesta nici cá póte vedé celu mai micu folosu pentru principe, patria si religiune din impunerea fortiata a limbii magiare, si nici natiunea magiara nu va castiga nimicu in poterile sale prin acésta sila, éra de usiorarea sarcineloru publice si de restaurarea concordiei prin limb'a magiara, póte fi si mai pucinu vorba, ci toema din contra, ur'a poporului romanescu asupra celui ungurescu va fi si mai mare, daca se voru lua midiolóce silitórie din partea unguresca contra elementulu romanescu, spre a smulge din peptulu lui iubirea naturale cátra limb'a sa; éra daca romanii voru fi siliti chiaru prin lege a invetiã unguresce, atunci acea ura va castiga nutrementu si mai multu (novum tantum fomitem acerbisque fore incitamentum). Despre acestu adeveru este convinsu Consistoriulu, dara suat convinsi inca si alti barbati de auctoritate din ambele nationalitati.

Éra daca vomu judeca cu tóta luarea aminte punctele 7 si 8 din acelu articlu de lege, atunci vomu vedé curatu, cá biseric'a si nationalitatea nóstra este amerintiata de fórte mare periculu. Aci adeca se dice curatu: cá dupa diece ani se nu se póta hirotoni de preotu nici-unu romanu, se nu póta fi aplicatu la nici-unu oficiu eclesiasticu, decãtu numai sub conditiune, daca va cunósce perfectu limb'a magiara; 2) In scólele Blasiului sciintiele dupa diece ani se se propuna numai in limb'a magiara; 3) Invetiarea limbii magiare se se introduca si in scólele satesci. Din aceste conditiuni ce sunt a se pune prin lege, urmédia neaparatu:

1) Cá multime de barbati romani, carii pe langa limb'a nóstra nationale cunoscu bine limb'a latina si germana, adeca sunt ómeni adaptati in sciintie, se nu póta fi preoti, nici a se aplicã in oficie eclesiastice, ceea ce ar fi unu reu fórte mare pentru bisericã si natiune. La acestea mai observamu, cá in marele principatu alu Transilvaniei sunt destule tñuturi, in care limb'a magiara nu este la nimeni de nici-unu folosu, si nici cá i va fi vreodata, din contra, limb'a romanésca si cea nemtiésca le este de lipsa pe acolo.

2) Scopulu scóleloru din Blasiu (vedi acestu argumentu reprodustu intocma in Nr. 10 alu Obs. latinesce si romanesc pe col. 2).

3) Acestu Consistoriu este convinsu, cá introducerea limbii magiare in scólele satesci si propunerea sciintieloru in trena, in locu de a inainta cultur'a poporului, mai virtosu o va inpedeca; pentru-cã in scólele comuneloru rurali tenerimea trebuie se fia instructa in moralitate si religiositate, si inca numai cu ajutoriulu limbii materne, éra a invetiã mai multe limbi, adeca a voi se inalti pe poporulu intregu la nu sciú ce cultura superióra, este a vói se i rapesci timpulu nepretiu dela ocupatiunile sale agricole si dela altele, cumu si dela portarea greutatiloru publice a le tierei, pentru cá se invetiã limbi. In locu de a perde timpulu poporului cu invetiarea limbii magiare, se i se faca scóle, pe care nu le are, in limb'a lui materna. Acésta este vechi'a dorintia, nu numai a acestui Consistoriu, ci a clerului intregu, a Natiunei si mai multu cá siguru, alu Majestatiei Sale imperat. (certe et Suae Majestatis Sacratissimae desiderium).

In fine, daca Preasantiei Tale ti se va parea, cá acésta cauza merita cá se asculti si sententi'a Clerului, atunci acestu Consistoriu te róga din totu sufletulu (exoraret), cá cu atãtu mai curendu se binevoiesci a cere voia dela Monarchu (ab altissimo Loco) pentru convocarea sinodului diecesanu. Intru altele Te rogamu Preasantite Parente Episcope, cá inpreuna cu acésta suplica prea umilita se binevoiesci a substerne la preainaltulu Tronu totuodata si supunerea nóstra homagiãle pentru totudeauna nestramutata. Blasiu, 15 Februaru 1842, Consistoriulu din Blasiu: Simionu Crainicu, m. pr. Vicariu generale. Stefanu Manfi, m. pr. notariu. —

Pãna aici documentulu din 1842. Limbagiu mai chiaru si mai respicatu de cátu acesta, abia se mai póte altulu. Si totusi, ori-cine 'lu va citi cu ceva luare-aminte, va avea se puna asupr'a lui câteva întrebãri de inportantia suprema. Unele din acelea ni le vomu pune chiaru si noi intr'unu altu Nr. Ací fia de ajunsu a mai observa numai atãta, cá lege mai nebuna si nerusfnata, decãtu era se fia cea din 1842, nu s'a

mai vedíutu alt'a nici in patri'a nóstra, nici pe airea; de aceea nici nu este mirare, cá ea a preparatu anulu 1848 mai multu decãtu insasi tirani'a iobagésca.

Ungari'a.

B.-Pesta. A voi se descria cineva in momentele de facia situatiunea si mersulu afaceriloru politice si parlamentarie din Ungari'a la intielesu asia, cá lectorii se póta cunósca fara greutate, la ce stare desperata au ajunsu, ar insemna cá se încerca cineva se care apa cu ciurulu. Luati 100 de diarie in mana si dupace v'ati perditu cu ele cateva dile, veti sci totu numai cátu ati aflatu din doue ori trei. Conjecturi (gãcíturi) nenumerate simbure pucinu. Ceea ce se scie astadi positivu este, cá cumplitulu imprumutu nou ungurescu de 100 milióne in auru a datu de alte pedeci mai grele decãtu cele delaturate. (Vedi „Vaterland“ din Vien'a); apoi cá ministeriulu este érasí ajunsu in dóg'a de a'si da dimissiunea. O va da, se va retrage; va veni altu ministeriu. Dara precumu observaseramu si in anulu trecutulu la alta ocaziune, citandu proverbiulu usitatu in Romani'a: Schimbarea domniloru, bucuri'a nebuniloru. Ministrii vinu si se ducu, dara adeveratulu blastemu pentru noi e ascunsu in sisthema, in acelea maxime de statu, dupa care sunt gubernate popórale. Ministrii potu cevasi indulci, altii inaspri, ageri executarea sisthemei si a legiloru care purcedu din ea, dara nu ei o potu schimbã. Ministrii esu din partid'a care a stabilitu sisthem'a. Adeveratu cá dn. Colomanu Tisza se declarase de repetite-ori in siedintie publice de vrasmasiu alu nationalitatiloru, pronuntiandu cuventele trufasie si arogante: „Le voiu sfarmã.“ Tóta lumea tñe minte acea amerintiãre, dara nationalitatile trebuea se i multiamésca pentru acea manifestare de mania resbunãtória, inse franca, cá se scii cu cine ai a face, precumu nu se intempla cu altii, cá te scotu pe usia afara intre complimente de salonu, éra dupa-ce se intorcu la mésa, iti subscriu sententi'a de perire,

Acestea premisse, trecemu inainte la afaceri, care ne privescu de a dreptulu pe noi.

Audientiele castigata la Maiest. Sa imperatulu si regele Franciscu-Iosifu de cátra deputatiunile romanesci din Transilvani'a si Ungari'a, conduse de Mitropoliti intre 9 et 13 Febr. st. n. la Vien'a, nu au fostu oportune, adeca n'au fostu cerute si date la timpu bunu acomodat. Asia au disu ministrulu-presiedente C. Tisza si ministru de culte Aug. Trefort, precum aflamu din diariile ministeriali „Ellenör“ si „Pester Lloyd.“ Totu atunci celalaltu diariu ministeriale „Hon“ in primulu seu din 14 Febr. se mira, cumu au cutediatu mitropolitii se mérga la Vien'a, se se planga la monarchu pe din dosulu dietei; éra aristocraticulu P. Napló afla, ca archiereii romaniloru au lucratu asta-data pe man'a muscaliloru; cá-ci magiarii mai virtosu de aceea voiescu se magiarisedie pe romani, cá se i scape de muscali.

Daca sant'a nóstra cauza nu ar fi atãta de santa si totu-odata de viatia si mórte, precumu este ea in adeveru, atunci ai trece cu unu risu sarasticu pe langa espectoratiuni de natur'a acestora. Adeca ce? Candu vreodata va fi oportunu pentru vreunu ministru executoru alu unei sistheme teribile precumu este cea actuala, a te plange contra lui la monarchu si a cere schimbarea sisthemei si dimitterea ministrilor? Nici in toti vecii.

Audientiele nu au fostu oportune? Nu dieu acelea pentru altii; pentru natiunea nóstra inse au fostu oportune de minune, in cátu acea oportunitate merita cá se cademu cu totii in genunchi si se multiamimu pentru ea Ddieulu parintiloru nostrii. Formul'a: „Nu e oportunu,“ noue ne este cunoscuta din betrani. In sute de casuri au fostu ei scosi pe usia afara, adesea prin câte unu secretariu desfrenatu, cu formul'a stereotipa: Nu este oportunu. Dara portarea infricosiateloru sarcine a le statului si darea de sange in numeru preste 100 de mii de ostasi din natiunea nóstra este totu-deauna oportuna. Neoportunu este in casulu de facia, va fi pentru vecia, unu proiectu de lege desperatu, precumu e acesta combatutu de romani.

In cátu pentru pretensiunea diariului „Hon,“ ea este aroganta si anarchica. Adeca ce crede elu cá este unu monarchu in ochii natiunei romanesci? Nu cumva unu Dobzse Lászlo alu loru si alu poloniloru? Cu totulu alta idea au romanii de unu monarchu. Idealulu loru este unu Traianu, unu Hadrianu, unu Antoninu, unu Marcu Aurelu, unu Iosifu II, éra nu Dobzse Lászlo. Nu v'amu spusu noi romanii la nenumerate ocaziuni, cá noi pucínulu bine ce'lu avemu in acésta monarchia, l'amu casti-

gatu dupa lupte cumplite numai prin iubirea de dreptate a cătoruva imperati din cas'a Habsburg-Lotaringi'a, si avemu probe la mana, că Ei aru fi facutu si mai multu bine natiunei năstre, daca in urmarea deselor rebeliuni, parte aristocratice, parte catilinarie, venite tocma la „timpu neopertunu,” nu 'iar fi silitu se puna juramentu pe atătea legi si privilegii barbare si selbatece, căte era in putere pāna la 1848.

Perfidi'a lui P. Napló nu merita nici-unu respunsu. Dacu loru le este frica de muscali, potu se tremure cătu le place; natiunea romanésca nu se teme de muscali, pentru-că are pe partea sa opiniunea publica a Europei, la casu de necesitate, braciare sale si a le toturor popóraloru neolatine.

P. N. ar voi că romaniloru si numai loru, se li se denega chiaru si dreptulu de petitiune, de rogamente, recunoscutu de tóta lumea civilisata pāna si celoru mai crudi facatori de rele, criminaliloru capitali. Nu ar fi fostu acésta prim'a incercare de a inchide tóte usile residentiei imperiale dela Vien'a si a da archieriloru romani in capu cu ele. Dara si la casuri de acestea vomu reveni alta-data.

Pester Lloyd in primulu seu din 16 l. c. ataca de a dreptulu deputatiunea de 12 si mai alesu pe mitropolitulu Mironu Romanulu, inse totu numai cu sofisme si schimosiri de adeveruri, care vorbindu fôrte dulce, precumu acelu diariu nu a meritatu niciodata dela romani, sunt fôrte in pertinente, fôra nici-unu mediu, alune gaunóse, ceea ce se cunósce si din inpregiurarea, că acelu diariu de speculanti si plutocrati egoisti, nu are curagiulu se presente publiculu germanu memorialulu mitropolitulu.

Asupra injuraturiloru diariulu ministeriale „Kelet” din 12 vomu mai avea timpu se revenimu. Asta-data numai atata: De o intielegere si concordia sincera si durabile intre romani si magiari pe basea nationalitatiei nu mai póte fi vorba, si este pecatu a mai perde timpulu cu incercari desierte, precumu este si acésta. Uniculu terenu pe care trebue se incercamu apropiarea, este patri'a si patriotismulu comunu.

Despre introducerea limbei magiare

in bisericile romanesci si rutenesci, mai alesu din cinci comitate ale Ungariei, adica Maramurasiu, Bereghu, Ugocea, Sabolciu, Satmaru, locuite de populatiuni amestecate, avemu pāna acuma numai sciri fragmentarie; atătea inse căte avemu, sunt sigure. Populatiunea acelor comitate in cursulu secoliloru s'a schimbatu fôrte multu, prin migratiune in Moldov'a, cu ocaziunea fundarei acelu statu, prin selbaticele devastatiuni ale tatariloru in secolulu alu 14-lea, prin cume dese, prin persecutiuni religiósse fôrte barbare, prin tiranica stramutare a sateloru iobagesci de cătra domniiloru loru, prin colonisatiuni cu asia numiti haiduci, adica soldati barbari de ai principiloru si insurgentiloru unguresci, dupa inchiaieri de pace, sau intre ei insii, sau cu cas'a austriaca, ori cu turcii. In epoce, candu acea parte a tiei erá desiértata de locuitori din ori-ce cauza, regii si magnatii chiamá si aducea in loculu loru dieci de mii mai virtosu ruteni, (numiti si russini, rusnegi si russi rosii), din Galiti'a si Podoli'a, cu cari inoporá tınuturile devastate. Cei mai multi din acei colonisti fiindu totu sclavi, iobagi, in vechi'a loru patria, numai cătu isi schimbá pe unii domni cu altii. Pre multi ii furá sau rapiá cu puterea boierii, care de unde 'i era indemana, numai cá mosiile se nu le remana necultivate. In alte locuri aducea si nemti, svabi; aceia inse era mai cu minte, că 'si punea conditiuni de colonizare; preste acésta dela 1711 incóce ii apará curtea Vienei in mai multe moduri, cá si pe sasii din Transilvani'a. Destulu că in cursulu secoliloru din susu numitele cinci comitate populatiunea romanésca fu exterminata in parte, éra ceea-lalta fu amestecata cu rutenii, prin comuniunea ritulu resarítenu. Dara fruntasii romaniloru, cá si ai ruteniloru, s'au facutu rom.-catholici, mai tardiu calvini asia de multi, in cătu cu ajutorulu aceloru renegati calvini'a prinse, mai alesu in comitatulu Marmatiu si in alu Satmarulu, radecini afunde. La multime nenumerate de familii, astadi calvine si magiare, ba si la unele comune intregi, le poti descoperi originea romana ori rutena fôra vreó dificultate. Mai virtosu dintre ruteni s'au magiarisatu fôrte multi. Dara si din romani s'au perdutu successive preste una suta de mii din acea parte a tiei, incependu din sec. alu 17-lea, pre candu acele 5 comitate se tinea de Transilvani'a, si pāna in dilele năstre.

Intre anii 1838 si 1849 pre candu redactorulu

actuale alu „Obs.” era red. alu „Gazetei” si „Foiei”, si pre candu magiarisarea se pornise cu furia, care aruncá tier'a in bellulu civile prea bine cunoscutu, cătiva preoti din comit. Satmaru si Biharu acúsá pe alti colegi de ai loru, că au caditu asia de greu, in cătu au inceputu a tıné predice unguresci in bisericile romanesci si rutene, si că la ingropatiuni citescu rogatiuni unguresci, că episcopulu russescu Popoviciu se obligase a traduce tóte cartile ritulu resarítenu in limb'a magiara, spre a se tipari apoi cu spesele statulu si a se impune la tóte popórale de ritulu resarítenu, unite si neunite, romani, ruteni si serbi.

Absolutismulu austriacu a pusu frene tari magiarisarei; inse lectorii mai betrani isi voru aduce aminte din scirile căte se publicá pe la 1868—9 in diariile romanesci, că fanaticii pretindea, că pentru una parte de ruteni si romani din acele comitate se se dea unu episcopu magiaru, care se introduca preste totu limb'a magiara in bisericile. Intr'aceea cartea rituale numitu pe slavonesce Molitvelnicu, erá tradusa in unguresce asia, că astadi in mai multe comune rogatiunile, de „prohodu”, „maslu etc.” se facu unguresce. In unele comune lucrulu au ajunsu asia departe, in cătu pop'a scie fôrte reu romanesc si preotés'a nimicu, éra pruncii loru mai pucinu decātu nimicu. Dupa timpu, din vreo 600 de comune bisericesci amestecate, vreo 72 s'au incorporatu la diecesea gr.-catholica romanésca, éra la 1855 candu cu restaurarea mitropoliei de Alb'a-Iuli'a si fundarea din nou a celoru doue episcopii, unu numeru considerabile de parochii romanesci, mai alesu din Marmati'a, smulgendu-se de sub episcopi'a russésca, s'au incorporatu la episcopi'a dela Gherl'a, declarata de cătra Pontefice si Monarchu de romanésca, nationis et linguae romanae. Cu tóte acestea, au mai remasu multime de romani dati in pred'a rutenismulu si a magiarismulu, despre a caroru stare éta cum se esprime unulu dintre preotii mai vechi intr'o dissertatiune istorica: „Pe aici baseric'a romanésca este cea mai schimosita in Ungari'a, pe alocurea cu trei limbi; liturghi'a si cantarile romano-rutene, éra predicele regulatu in limb'a ungurésca. Spre rusinea hierarchiei romanesci acésta anomalía se incepe in orasiulu Carei, cu comun'a „haiduciloru” de Bobaldu, si se continua departe preste tınutulu Betuliei (Nyires?) in comitatulu Sabolciu, in frunte cu comun'a Dorogu, pāna la Kis-Kálló, cea din urma colonia romanésca, unde se mai canta numai intr'o strana romanésca.”

Ne aducemu bine aminte, că intre anii 1845 et 1849 terorismulu magiarisarei in acelea 5 comitate si in alte doue transilvane era atātu de furiosu, in cătu locuitorii romani din comune amestecate nu mai cutediá se vorbésca in limb'a loru materna, daca esia afara din cas'a si curtea loru, că-ci mai alesu daca era iobagi, mancá batai cumplite, dara si pe la orasie era insultati, uneori luati intre palmi si pumni. Studentii romani mergendu pe strade, numai sioptindu cutediá se conversedie romanesc, curatu precum se intempla si astadi in una parte din Secuimea Transilvaniei.

Magiarisarea mai castiga multu intre romanii din Ungari'a inca si prin neexplicabil'a trimitere a mai multoru elevi gr.-catholici de theologia in seminariele rom.-catholice magiare, unde in căte patru ani nu numai că nu audu unu singuru cuventu romanescu, dara nu le este permisu nici se citésca vreunu diariu ori carte in limb'a loru nationale, precum nu este permisu nici eleviloru dela scol'a pedagogica din Dev'a in Transilvani'a, precum documentaramu de repetite-ori in anulu trecutulu cu casuri concrete.

Magiarisatorii fanatici au fruntea se afirme, că intre alte scopuri ale magiarisarei este si cultivarea si civilisarea poporulu romanescu hebeucu (a buta oláh népnek mivelődése). Chiamati din ori-care tíera européna bine civilisata 12 sau 24 barbati ethnographi si moralisti, ómeni de onóre si cu totulu nepartinitori, faceti'i arbitrii judecatori din punctulu de vedere alu culturei si civilisatiunei, intre locuitorii romani amestecati cu magiarii si in parte magiarisati, corciti, in limba, in datine, si intre romanii locuitori in alte tınuturi curatu romanesci, necorciti, nemagiarisati; diceti acelor straini, cá se petróca in diverse tınuturi cu septemanele; se le dati si actele civili (matricule), si cathalógele inchisoriloru dela politia, tribunalu, administratiune, cá se'si castige informatiuni cătu se póte de multe si exacte, apoi se ascultati verdictulu loru. Pare că ar fi unu blastemu, că ori pe unde romanii sunt amestecati si corciti cu magiarii, escessele, delictetele si crimele sunt mai multe

intre ei, decātu in alte tınuturi. Aci vorbescu cifrele, care sunt mai infallibili decātu pap'a.

Romania.

(Conflictele.) Dacu tóta lumea européna astepta cu mare interesu, că se védia rezultatele nouelor conflicte escate intre Romani'a si Russi'a; dacu neamicii Romaniei se bucura pentru acelea conflicte, apoi póte judeca ori-cine, cum bate pulsulu romaniloru facia cu acelea dissensiuni. „Politische Correspondenz”, organulu ministeriulu de esterne din Vien'a, voiesce se asigure pe lume, că acelea neintielegeri in dilele din urma perdura multu din agerimea loru. Se dea D-dieu. Press'a européna dá dreptu numai romaniloru. Noi pentru lectorii nostri nu scimu se damu asta-data in acésta privintia alta informatiune, decātu aceea ce aflamu in diariile din capitala. Aci apoi credemu, că „Romanulu” din 4/16 Februariu are in primulu seu explicatiuni mai exacte, scriindu intre altele:

„Dupa ratificarea tratatulu din Berlinu, dupa ocuparea celoru trei judetie de peste Prutu de catre Rusi si ocuparea Dobrogei de catre trupele si autoritatile romane, Romani'a dete unu suspinu de usiorare: i se parea ca a scapatu in fine de complicatiunile politice esterióre, ca ori-ce cauza de desbinari si de interveniri internationale a disparutu, ca natiunea póte de aci inainte se se ocupe din tóte puterile numai cu imbunatatirile interióre, atātu de neaparaté desvoltarii si intaririi nationale.

Din nenorocire acésta dulce iluziune nu tınú multu timpu. Complicatiunile diplomatice ivite asupra cestiunii revisuirii art. 7 din Constitutiune, si mai cu osebire asupra delimitarii Dobrogei si in urma pāna si asupra carantineloru statornicite pe fruntarie, că mesura de apărare in contra cumei, ne-au facutu se vedemu ca, in ceea ce privesce complicatiunile internationale, Romani'a, printr'o fatalitate a situatiunii ei geografice, remane inca totu atatu de incercata, cătu si in momentele cele mai critice ale existentiei sële, si ca o fôrte mare parte din activitatea guvernulu si a ómeniloru ei politici trebue se urmeze de a fi absorbita de ingrijirile, pe care aceste complicatiuni le facu se nasca la totu momentulu.

Ce se parea mai naturalu si mai neaparaté, de cătu ocuparea fruntarielor stabile pentru Dobrogea de comisiunea européna? Nu numai ca comisiunea européna se rostise in unanimitate, afara de singurulu votu alu delegatul i Rusiei, pentru fruntariile astu-felu cum sunt ocupate astadi de trupele romane, déro dupa ce se terminá delimitarea, Romani'a, luandu posesiune de Dobrogea si urmandu pentru acésta unu schimb de note diplomatice cu Rusi'a, acésta putere nu faci nici o singura reserva in privirea puntulu Arab-tabia, care este astadi obiectulu unui conflictu din cele mai serióse. Cu tóte aceste, abia lini'a fruntarielor fu ocupata, dupa cum trebuiá se fia in conformitate cu decisiunile comisiunii europene, si de indata Rusi'a radicá protestatiunile cele mai energice, ca se nu dicemu chiaru violente si agresive.

Déra prin ce a fostu óre prevenita Romani'a de a nu ocupa Arab-tabia?

Dreptulu, astu-feliu cum ilu statornicise Congresulu din Berlinu, era pentru densa; deosebitu de acésta, Russi'a nu formulase catre guvernulu nostru nici o reserva, care se'lu faca se intrevédia unu conflictu la casu de a ocupa Arab-tabia. Romani'a era déra, pe de o parte este inca autorizata a crede, ca Europ'a nu va lasa se se faca si de asta-data cu unu dreptu alu ei o scara, prin midiloculu careia se ajunga cei poternici la invoiala, pentru interesele loru particulare. Éra pe de alta parte ea nu era pusa in positiune de a recurge la o mesura de estrema prudentia, neocupandu tóta lini'a fruntarielor, mai inainte de a se rosti definitivu poterile asupra lucrarii comisiunii europene.

Ocuparea puntulu Arab-tabia era déra consecinti'a hotaririloru Europei; era conformarea cu vointiele ei; cu tóte acestea, ea a adusu pe neasteptate Romaniei o dificultate diplomatica din cele mai grave.

Ce era asemene mai naturalu si mai neaparaté, de catu ca Romani'a se ié precautiuni urgente in contra cumei? Tíer'a intréga era inspaimentata; tíer'a intréga cerea, cu mare larma, luarea imediata a mesuriloru celoru mai energice de apărare. Statele vecine, Germani'a si Austri'a, luau precautiuni, la care déca nu ne-amu fi grabitu a participa intr'unu modu activu, amu fi fostu espusi a ne vedea isolati de restulu Europei prin carantine puse in jurulu nostru, si astufelu supusi celoru mai grele pagube. Cu tóte aceste, abia luaramu si noi precautiuni ca cele-lalte state limitrofe ale Rusiei, si guvernulu russescu protestá. Elu numesce sicane ceea ce ne este impusu de simtiementulu conservarii, nu politice, — că-ci asupra acesteia mai póte fi cestiune de apreciare, — ci de simtiementulu conservarii individulu, casu prevediutu chiaru de tractatulu nostru comercialu cu Russi'a.

Este in adeveru cu totulu surprindietoriu, ca Russi'a se proteste in contra unoru dispositiuni care, pentru casulu de epidemia, s'au prevediutu chiaru in tractatulu nostru comercialu cu densa. Este apoi caracteristicu, ca ea se pretinda Romaniei se péra de ciuma, pentru ca nu are puterea materiale a imperiulu germanu séu austriacu.

Éca cum esu complicatiunile si anevointiele internationale de acolo, de unde nici ca viséza cine-va, si acésta numai din caus'a situatiunii năstre geografice si a pipairiloru ce le totu face Europ'a de la 1871 incóce, spre a regasi echilibrulu seu politicu perdutu.

Noi mai ca amu ajunsu la conclusiunea ca, pāna

candu Europ'a nu va reusi a 'si regasi echilibrulu, nu putem spera liniste din afara.

In urm'a conflictelor diplomatice iscate asupra cestiunii Arab-tabia si a carantinelor, guvernulu rusescu a avutu recursu in contra nostra la o mesura diplomatica de ore-care gravitate. Elu a lasatu legatiunea sea din Bucuresci veduva de titulariulu iei, si a incredintiat'o provisoriu d-lui Iacobsohn, consulu alu Rusiei la Iasi, care o va gera pana la venirea unui nou titulariu, ce nu este inca desemnatu etc.

Sciri diverse.

— (Multiamita publica.) Comitetul parochialu gr. or. din comun'a Rabagani, intru ne-ajunsurile sale — la cumperarea unui clopotu sau campane la sant'a bisereca, — vedienduse ajutoratu in modu generos cu una suta 100 fl. v. a. data de Magnificulu Domnu Alesandru Romanu deputatu dietalu; prin acesta vine a'i face — si a'i da cea mai caldura multiamita, poftindu'i din anima in numele tuturor credinciosiloru din comun'a nostra, ca bunulu D-dieu dinpreuna cu illustr'a domna socia — se'lu traiasca intru multi ani fericiti, spre bucuri'a alegatoriloru sei, — si a natiunei intregi.

Datu in Rabagani la 30 Ianuaru st. v. 1879.

Comitetul parochialu.

— („Ateneulu romanu din Bucuresci.) Ca si in anii trecuti, asia si anulu acesta se va tienea o serie de conferintie publice din partea sommitatiloru literarie si scientifice din Romani'a, in sal'a Ateneului romanu.“ Program'a conferintieloru este urmatoarea:

D. D. P. Vioreanu: Despre suveranitate si delegatiunea exercitiului ei. Sistemulu electoralu si dreptulu minoritatiloru de a fi reprezentate. D. Dr. Felix: Despre igien'a alimentatiunei. D. N. Ionescu: Romani si Bulgarii in peninsula balcanica si in specialu in secolulu XIII. D. G. Marianu: Ciocoi vechi, — schitie de moravuri. D. Dr. Petrini: Despre amelioratiunea speciei umane. D. V. A. Urechia: Despre literatur'a negativa. D. St. C. Mihailescu: Cestiuni sociologice. D. Disescu: Legile si femei'a. D. G. Sionu: Lectur'a unei comedii originale. D. P. S. Aurelianu: Poporatiunea din punctulu de vedere economic si politicu. D. D. Laurianu: Despre Heliade. D. A. Vericeanu: Conditiiunile productivitatii muncei. D. D. I. Ghic'a: Despre instructiunea secundara. D. G. Dem. Teodorescu: Despre colinde si basme. D. C. A. Arionu: Despre fabula. Lafontaine si Alesandrescu. D. A. Odobescu: Despre istori'a ieroglifica a lui Dimitrie Cantemiru. D. D. Olanescu: Despre poesia. D. C. Stanescu: Despre portretu. D. M. Balsiu: Despre moneta. D. C. Esarcu: Diplomati'a venetiana in Orientu. Reporturile ambasadoriloru venetiani la Constantinopole studiate ca sorginta a istoriei nostre nationale.

— (Literariu.) Multe carti seriose s'au anuntiatu publiculu romanescu prin press'a periodica; dati se'lu reflectamu odata si la una productiune humoristica, cu de care dintre toti romanii transilvani numai dn. advocatu Popa scie se distraga pe lectori si se'i faca a'si uita pre cate una ora de grijiile vietiei. Avemu adeca de inaintea nostra brosiuric'a ce coprinde una din acelea prelegeri humoristice, cu care Saphir facea odinora pe locuitorii Vienei ca se se tienea de anima ridiendu. Titlulu si prefatiunea sunt de ajunsu, ca se combine la insasi „prelegere“:

Prelegere publica despre Iubileulu de 25 de ani in tain'a a siés'a si in proroci'a lui A-B-C. Pretiulu 30 cr. v. a., pentru Romani'a franco bani 80. Venitulu curatu in parti egale pentru meliorarea lefei invetiatoriloru dela scól'a centrala gr. or. din Dobra, si dela cea gr. cath. din Turda.

Pentru cei — ce cetescu prefetie.

Ironi'a sortii! Unu flamendu alérge ca se sature pe cei espusi la fomete. Acesta e eroulu adibuchevede Absolon Stich, a carui insemnatate sociala se tractéza in publicatiunea acesta.

E virtute crescinésca a sari de aprópelui intr'ajutoriu, candu ai doue comesi. Cuintesenti'a virtutei crescinésca jace in sa, in a tinde de aprópelui mana de ajutoriu, fiindu insusi in pelea gola!

Credeamu implinita chiamarea „Iubileulu de 25 de ani in tain'a a siés'a si in prorocia lui A-B-C“ dupa-ce l'amu prelesu publice in favorulu soldatiloru romani raniti. Acuma credu, ca cei raniti de fôme in lupta pentru independinti'a spirituala a omeniei, sunt, de nu mai multu, celu pucinu, asemenea indreptatiti la pretensiunea de ajutoriu, ca si cei raniti de puterea armelor in lupta pentru independinti'a patriei.

Cine a invinsu la Plevna? Patriotismulu romanu in aliantia cu scól'a!

Se voru afla individi — ómeni siguru nu — carii voru strimba din nasu, ca pentru camasi'a lui Absolon Stich se arunca sorti intre invetiatorii scóleloru centrali din Turda si Dobra, intru acesti doi poli confesionali, ca se capete fia-care cate-o maneca. Lasati ca se se strimbe acestora nasulu pana va plesni din radacina, pentru-ca atari individi au, eo ipso, esistintia fara nasu.

Invetiatorii scóleloru centrali din Dobra si Turda muncescu pentru o recompensa misera pana la desperatiune, in una si aceeasi via. Sciinti'a n'are confessiune. Acei invetiatori asuda flamendiendu pentru unitatea ideala a natiunei pe terenulu spiritului romanu.

Nu in consistorii nici in sínóde, in odai'a scólei din Turda si Dobra se bate batali'a, ce va decide odinora intre Blasiu si Sibiu! Dascalii au datu Germaniloru adeverata esistintia nationala, dascalii o voru da si romaniloru!

Romane! De voiesci esistintia, nu lasa ca se-ti móra dascalulu de fôme!

Sunt, ce e dreptu, la noi romanii diferite atacuri indirecte, de pungile filantropiloru. Ací colecte, ací baluri, ací concerte, ací prelegeri publice etc. pentru scopuri filantropice, asia in catu adi mane va fi necesariu a arangia colecte, baluri, concerte, prelegeri publice etc. pentru publiculu nenorocitu prin atari arangiaminte filantropice.

Cu tóte acestea dau si eu publiculu filantropu scrierea mea in recompens'a unui bagatelu ajutoriu pentru pionerii sciintiei, ce muncescu, cu lupt'a de esistintia, in scólele centrale din Turda si Dobra pentru luminarea némului romanu.

Sibiu in Decembre 1878.

Autorulu.

— Revista literaria a foiloru „Predicatoriulu“, „Cartile Sateanului Romanu“, „Higien'a si Scól'a“. Ese, cá adausu gratuitu la aceste foie, in 3/15 di a fiecarei luni. „Predicatoriulu Sat. Romanu“ pentru predici si alti articuli din sfer'a bisericésca. Ese in fie-care luna odata, in numeri câte de 2—3 cóle. Pretiulu de prenumeratiune pre 1 anu e 4 fl., pre 1/2 anu 2 fl. v. a. Prenumerantii pre anulu intregu primescu gratis „Cartile Sateanului Romanu“. — „Cartile Sateanului Romanu“ pentru tóte trebuintiele poporului romanu. Ese in fie-care luna câte o carte de 1—1/2 cóla. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e numai 1 fl. v. a. — Prenumeratiunile se primescu numai pre anulu intregu. — „Higien'a si Scól'a“ pentru sanetate, morbi, educatiune si instructiune. Ese in fie-care luna odata, in numeri câte de 1—1/2 cóla. Pretiulu de prenumeratiune pre 1 anu e 2 fl., pre 1/2 anu 1 fl. v. a. Tóte acestea trei foie cu alu dausulu gratuitu acestei Reviste costao pre anulu intregu 6 fl., — pentru Romani'a si

Strainetate 16 franci — lei noi. A se adresá la Administratiune in Gherl'a — Szamosujvár. In Revista — care — tramitiendu-se gratis totoruru abonantiloru foiloru „Predicatoriulu“ — „Cartile Sateanului Romanu“, „Higien'a si Scól'a“ — se impartiesce in preste 2000 esemplare: se primescu publicatiuni cu pretiurile cele mai moderate: 1 facia 1 fl., 1/2 facia 55 cr., 1/4 facia 30 cr. + timbru de 30 cr. — Publicatiunile literarie se comunica gratis.

— „Albin'a Carpatiloru“ Nr. 8 este de urmatoriulu coprinu: Tecstu: Adio, dupa H. de Balzac (continuare). — Lupta dintre Zernesti si Tohanulu-vechiu, la 1690, de I. C. Tacitu (fine). — Datine, credintie si moravuri romane: Vergelulu, de S. Fl. Marianu. — Memoriile unui stomachu: Dialogu intre unu alopatsu si unu homeopatu (continuare). — Banditulu, poesia de Iason Bianu. — Cup'a poetului gintei latine. — Varietati: Statistica, Moda, Notitie economice, Cugetari, Gácituri.

Ilustratiuni: Schitia geografica: Impregiurimea Branului. — Cup'a poetului gintei latine.

— „Scóla Romana“. Fóie lunara pentru inaintarea educatiunei si instructiunei. Edata si redactata de Vasile Petri. Fascióra I, pe Octobre. Sumariu: Ioanu Amos Comenius. — Bancile de scóla (cu ilustratiuni). — Importantia si utilitatea studiului limbei romane. — Geometri'a in scóla poporala. — Din computulu cu frangeri vulgare. — Pentru primulu invetiamentu din istoria. — Câte-va observatiuni relative la orele de lectura in scól'a poporala. — Regule de tóte dilele pentru invetiatori incipienti. — Ortografi'a cu semne. — Pentru „Scóla Romana“. — Varietati. — Bibliografie. Sumariile fasciculeloru urmatoare se voru continuá.

— La Religion chez les peuples latins. La religiosité des roumains. Par Obedenare. A mesure que le lien religieux s'affaiblit, celui des races se manifeste. Edgar Quinet; Les Roumains. Montpellier 1878.

— Enumeratio plantarum phanerogamicarum Districtus quondam Naszódiensis auctore Floriano Porcius insignis ordinis coronae ferreae III. classis equite, districtus quondam naszódiensis vice-capitaneo em. Melléklet a magyar növény-tani lapok II. évfolyamához.

— Obiceiele juridice ale Poporului Romanu program'a de B. Petriceicu-Hasdeu, licentiatu de dreptu, profesoru de filologia comparativa la universitatea din Bucuresci, directoru generalu alu arhiveloru statului. Editiune oficiala.

— Traditiuni poporale romane. Adunate de S. Fl. Marianu. Brosiura prima. Pretiulu 40 cr. v. a.

— Raportulu anuale alu Societati academice sociale-literarie „Romania-Juna“ in Viena. Alu VIII-le anu administrativu, din 1 Octobre 1877 pana in 30 Septembrie 1878. Localitatile societati: I., Sonnenfels-gasse Nr. 1.

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 17 Februaru

Galbinii imperat. de aur	fl.	5.56	cr.
Moneta de 20 franci	„	9.33	„
Imperialu rusescu	„	9.30	„
Moneta germana de 100 marce	„	57.55	„
Sovereigns englesi	„	12.—	„
Lira turcesca	„	11.—	„
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	100.—	„

!Unu maieru de vendiare!

Unu maieru in Sibiu, in positiune fórte favorabila, provediutu cu mai multe locuinte, edificii economice, gradina si fenatiu, se vinde din mana libera. Informatiuni se potu lua dela: Dr. Aureliu Isacu, advocatu in Clusiu. (60) 4—5

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitóre de sange spre a se folosi in ori-care anotempu cá singurulu midilocu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1858.

Probata definitivu. Efecte exell. Resultatulu eminentu.

Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. assecurata contra falsificarii. Vien'a, 28 martie 1871.

The'a acést'a curatia organismulu intregu, strabate partile intregulu corpus si folosindu-o cá beutura departéza dintr'insulu tóte materiile stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si effectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismului, bóla englezésca, si a altoru bóle invecitate incurabili, ale raneloru, cari puróiéza ne'ncetatu, ale bóleloru genitáli si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trupu si in facia, ale peteloru, bubeloru siphilitice.

The'a acést'a au produsu rezultate fórte favorabili mai alesu in inflaturu de ficatu si de splina, cum si in greutáti hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Superintie cum sunt bólele scrofulóse, inflatur'a ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promotoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlu Francisu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Dle! Mai am érași trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitóre de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu excellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitóre de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rog se'mi tramiti the'a curatitóre de sange cu receperea pláti prin posta.

Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiu fi cunoscutu mai nainte puterea vindecatóre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitóre de sange“ asiu fi scapatu de multu de o bóla vechia si asiu fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea

sanetáti mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu nepretiuutu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rog a'mi tramite cu întórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea pláti. Cu totu respectulu

Josef Dilz.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tóta stim'a

Florian Haselsteiner, Nr. 43 in Klosterthal.

Preste pucinu va urmá continuarea epistoleloru de recunoscentia, fiindu preste potintia a le publicá dintr'odata pe tóte.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiésca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tigarite pe din afora pe pachetu, pentru cá se nu fia insielatu prin falsificari.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitóre a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitóre de sange in Neunkirchen langa Vien'a, séu din depozitele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 doze, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiu la Frid. Thallmayer, comerciante.

Abrud: F. Tones & Comp.

Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz,

Diétrich & Fleischer.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Orastia: Carol Reckert, apotecariu.

Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu.

Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.

Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.

Lechintia: Friedr. Scheuit, apotecariu.

Feldióra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth,

apotecariu.

Ili'a, C. Hoffinger, apotecariu.

Osiorheiu: Max Bucher.

Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.

Ba'a mare: I. Horacek, apotecariu.

Aiudu: August Binder, apotecariu.

Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.

Romanu (Moldova): Josef Danuffy, apotecariu.

Sedisióra: Josef B. Teutsch, comerciante.

Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.

Huniadóra: Fried. Acker, apotecariu.

Rosia: Ludw. Moldovan, apotecariu.

Ocu'a (I. Sabiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 31